

izobrazbo učiteljskih kandidatov je ločiti od strokovne izobrazbe, potreba jo je zvišati in urediti na enotno splošno izobrazbo, na podlagi katere le je mogoča uspešna in temeljita reforma strokovne izobrazbe. Na podlagi enotne predizobrazbe naj bo dana možnost ustreči naravnemu zahtevi učiteljstva, da bo po dokončanem študiju na učiteljsko omogočen tudi eventualni prehod na vseučilišče.

2. V največjem nasprotju z določili drž. šolskega zakona in člena XIX. drž. osnovnega zakona so pa današnje faktične narodnostne razmere z ozirom na šolstvo na naši zemlji. V tem oziru smatra učiteljstvo za edino pravično in ugodno rešitev tega vprašanja potom teritorialne avtonomije šolstva, ki se krije s teritorialno narodno avtonomijo. Zato smatra vsak zakon, ki ne upošteva tega načela kot nemogoč in pozivljajo jugoslovanske poslance, da trdno vstajajo v borbi za teritorialno avtonomijo našega šolstva in našega naroda.

3. Za našo narodno bodočnost je šolska organizacija in šolsko vprašanje eno temeljnih vprašanj za narodno samoohranitev. Zato je za šolsko vprašanje zainteresirati najširše plasti naroda in se naj z ozirom na vitalen pomen tega vprašanja za naroden razvoj opusti notranje strankarsko izrabljanje tega vprašanja, nasprotno pa naj se ob vsaki priliki — posebno na shodih — opozarja na narodne krivice z ozirom na šolstvo in naj poudarja naroden pomen šolstva za našo bodočnost.

Formalni sklep.

Vodstvo Zaveze sporoči te sklepe Jugoslovanskemu klubu kot našemu narodnemu zastopniku v državnem zboru s prošnjo, da jih upošteva pri državnozborni obravnavi tega vladnega zakonskega načrta reforme »zakona o učiteljski izobrazbi in o učenem usposobljenju za splošne ljudske in meščanske šole ter za interesirane zanje tudi ostale parlamentarne politične zveze. — V informacijo pa se sporoči ti sklepi tudi slovanski in nemški avstrijski učiteljski zvezi.

Delegacija je soglasno sprejela nasvetovano resolucijo.

Potem je sledilo poročilo posebnega odseka o sestavi načrta preustrojitve našega šolstva in narodne izobrazbe. V imenu odseka je poročal njegov marljiv načelnik Pavel Flere. Najprej je govoril o izvršenem delu v odseku. Na Zavezinskem delegacijskem zborovanju dne 28. decembra 1917 smo določili delovni red, po katerem naj Zavezino učiteljstvo v zvezi z merodajnimi činitelji vrši svoje delo pri načrtu preustrojitve našega šolstva in narodne izobrazbe. Tu so se določile obravnavne skupine in tovariši skupinski načelniki so sestavili obravnavne pole za te skupine. Vseh pet pol je dovršenih, tri od teh je priobčil »Učit. Tov.«. S posebnim ponatisom na zadnjem delegacijskem zborovanju sprejetih tozadevnih predlogov se je obvestilo učiteljstvo o delu in načinu dela za vse Zavezino učiteljstvo. Kolikor se je dalo posneti iz poročil o delovanju naših okrajnih učiteljskih društev, je v naše učiteljstvo priskrbljena zaveza, da je delo, ki se z njim peča naš odsek, res potrebno. Zato so se tudi učiteljska društva lotila dela ter nekatera nastavila v društvih posebne referente. V nekaterih društvih so se sestavila tudi osnovna načela za celotni načrt, oziroma so se izrazili principi, ki naj služijo odseku samemu pri sestavi načrta. Opozarjal je tovariš poročevalec na dejstvo, da je treba v društvih sistematičnega dela po programu, kakor ga je določila lani Zavezina delegacija in kakor je od časa do časa dajal odsek navodila. Nujno je potrebno, da pridejo obravnavne pole v društvih v razpravo in da ne prepuščamo vsega dela le odseku. Dalje je poročal tovariš referent, katere korporacije je vodstvo Zaveze povabilo na sodelovanje in katere so se odzvale. Odzvali so se: Društvo slovenskih profesorjev v Ljubljani, Slovenska šolska Matica in od 31 povabljenih društev za otroško varstvo in mladinsko skrbstvo na Kranjskem sta se odzvali dosedaj le dve, in sicer ono v Idriji, pri katerem je tajnik prof. dr. Lončar in ono v Ilirski Bistrici na Notranjskem. Želimo, da se odzovejo tudi druga društva; povabijo naj se k sodelovanju tudi izvenkranjska društva. Poleg društev se nahajajo zlasti med srednješolskim slovenskim učiteljstvom odlični šolniki, ki se jako zanimajo za naše delo ter so nam že zasebnim potnim šli na roko s prijaznimi navodili ter obljubil tudi nadaljnje svoje sodelovanje. Govornik izraža trdno upanje, da po takem svojem začetku zainteresiramo za stvar vse kroge, ki so že po svojem stanu poklicani na sodelovanje z nami na tem torišču kakor tudi vsa slovensko javnost sploh za svoje delo ter vse te pritegnemo kakor hitro preidemo v podrobno obdelovanje snovi. Potem pojasnjuje tovariš referent obravnavne pole za posamez-

ne skupine ter sklene svoje poročilo z besedami: »Ves načrt mora tvoriti organično celoto, ki mu mora biti vodilna nit in jedro narodna vzgoja; vse zunanje ureditve tvorijo ogrodje za to idejo in zato se ne dajo docela ločiti v skupine. Okvir vsake teh sega v okvir ostale; narodne ženske vzgoje ni mogoče ločiti od šolske organizacije, kakor ne te od izvenšolskih naprav. Le zato, da olahkočimo vsakomur sodelovanje na specialnem torišču, na katerem so njegove zmožnosti največje in njegova volja najboljša, smo razdelili snov na skupine in ga obravnavamo v teh. Cenjeno delegacijo pa prosim, naj delujejo v svojih društvih na to, da se začne z obravnavo pol kar najintenzivnejše takoj, ko jih dobe društva za svoje člane v roke. Pokažimo pri tem svojem delu, da smo polni onega pravega učiteljskega idealizma za narodno delo tam, kjer je to naša stanovska dolžnost. Ob koncu svojega poročila stavi referent nastopne odsekovne predloge:

1. »Da se doseže enotna in sistematična obravnavna vse snovi, spadajoče k načrtu preustrojitve našega šolstva in narodne vzgoje, izda vodstvo Zaveze v obliki brošure obravnavne pole vseh skupin s kratko utemeljitvijo, z navodilom za obravnavo pol ter v informacijo Zavezinega učiteljstva tudi zakonski načrt o preureditvi drž. ljudskošol. zakona, kakor ga je priredila Avstr. slovan. učit. zveza. Stroške za to izdajanje nosijo učiteljska društva po številu članov.

2. Zaveza povabi organizacije, ki so prijavile pri sestavi načrta svoje sodelovanje, da pošljejo na dan 29. dec. t. l. svoje odposlance na skupno posvetovanje v Ljubljano. Kot Zavezini odposlanci se vdeleže tega skupnega posvetovanja odsekovi člani. Oba predloga je delegacija sprejela soglasno.

Pri tej priliki priporoča delegat Flere dr. Lončarjev spis »Reforma šolstva«, ki ga je še kakih 250 izvodov v zalogi. Delegat Černe predlaga, da naj se razpošlje ta zanimiva brošura Zavezinim društvom v razpečevanje. Predsednik obljubi, da se bo to zgodilo.

O ustanovitvi strokovnega tajništva v Zavezi je poročal v imenu Stanovsko-politiškega odseka delegat Sumer, ter predlagal: »Delegacija se v principu izreče za ustanovitev strokovnega tajništva, a ker sedaj ni pokritja, naj se odloži njega ustanovitev na poznejši čas. Po kratki debati, ki so se je vdeležili blagajnik Luznar in delegata Kmet in Černe se sprejme odsekovni predlog.

O načrtu vzornih pravil za okrajna učiteljska društva je poročal v imenu Stanovsko-politiškega odseka delegat Sumer. Po naročilu upravnega odbora je sestavil načrt vzornih pravil tovariš Gangl, napravil pa je osnutek tudi delegat Flere. Na podlagi teh dveh načrtov in po priznanih pravilih »Celjskega učiteljskega društva« naj se napravi enoten načrt. Ta naj se ponatisne v »Učit. Tov.« in razpošlje vsem v Zavezi včlanjenim društvom v porabo. Poročilo se je vzelo na znanje.

Potem je poročal tovariš Gangl o programu in poslovnem redu »Časnikarskega in književnega odseka«. Delegacija je z zanimanjem sledila izvajanjem tovariša referenta, odobrila poročilo ter izrazila željo, da bi tudi drugi trije odseki določili svoj delovni program in sestavili sličen poslovni red. Več o tem prinaša naš list na drugem mestu.

O preureditvi »Učiteljskega Tovariša« v dnevnik je poročal v imenu Časnikarskega in književnega odseka delegat Seg. Stalil je predlog, da naj se »Učiteljski Tovariš« ne preosnuje v dnevnik, ampak naj izhaja za časa vojne kakor dosedaj vsak drugi petek v mesecu, takoj po vojni pa zopet vsak teden. V razpravi, ki je sledila temu poročilu, so se izrazile razne želje, ki so merile na spremembo v vnani obliki in vsebini lista. Delegat Sumer želi, naj list izhaja že sedaj med vojno vsak teden. Delegatu Lešniku ne ugaja sedanja oblika, ker se vezan letnik ne more shraniti v omari. Delegat Brinar se je zavzemal za združitev sedanjega pedagoškega in šolsko-politiškega lista v en sam list. Delegat Črnočaj se izrazi za »Učit. Tov.« kakor je sedaj. Tovariš Gangl je nasvetoval, naj se sestanejo letos o Božiču vsi 4 odseki na posvetovanje in določijo smernice in način, po katerem naj se ureduje vprihodnje »Učit. Tov.« Delegacija je sprejela poročevalcev in Ganglov predlog, odklonila pa vse druge predloge.

Predsednik je postavil naslednje štiri točke z dnevnega reda, ker se niso zrele za delegacijsko sklepanje.

Delegata Mervič in Schmeidek sta zahtevala pojasnila, zakaj se tovariša Hreščak in Pahor ne vdeležujeta delegacijskega zborovanja. Predsednik poda zahtevana pojasnila.

Slednjič so se vršile potrebne dopolnilne volitve. Predsednik konstatira, da nekateri Zavezini odseki ne morejo redno poslovati, ker se člani ne vdeležujejo sej. Delegat Kečelj je zastopal mnenje, da naj se ne izvrši nadomestna volitev, temveč naj se poizveduje po vzrokih, zakaj se dotični člani odtegujejo dlu v odsekih. Delegat Ambrožič predlaga, naj se anulira izvolitev nedelovnih članov ter naj se izvrše za te dopolnilne volitve. Predlog se sprejme. Podpredsednik Germek je ugovarjal, da bi se anulirala izvolitev odsekovnih članov Hreščaka in Pahorja, ker sta jako delavna in je samo nesporazumljenje krivo, da se ne vdeležujeta danes delegacijskih posvetovanj. Predsednik Jelenc se je pridružil mnenju podpredsednika Germeka. Nadalje je zagovarjal podpredsednik Germek odsotnost odsekovne članice Marije Kmetove in člana Ferda pl. Kleinmayrja, ker sta oba zadržana po nujnih opravilih. Nato se izvrše potrebne dopolnilne volitve: Izvoljen je bil v »Pedagoško-didaktičski odsek« Andrej Čok iz Trsta namesto Valentice, v »Stanovsko-politiški odsek« Alojzij Urbančič iz Mirna na Goriškem namesto Praprotnika in v »Časnikarski in književni odsek Ivan Dimnik iz Trsta namesto Bertoka.

Predsednik je naznanil dalje, da se je odpovedal tajništvu tajnik Rus. Prebral je njegovo odpoved in prekinil sejo, da se njegove delegati o kandidatu. Po zopetni otvoritvi seje se zglasil k besedi podpredsednik Germek, ki predlaga, da naj delegacija ne vzame na znanje tajnikove odpovedi. Če sta ostala Hreščak in Pahor v odsekih, je tem manj umestno, da bi nastala v Zavezinem vodstvu kaka sprememba. Delegacija je soglasno in z velikim odobravanjem pritrdila Germekovemu predlogu ter priredila zopet izvoljenemu tajniku Rusu navdušene in dolgo trajne ovacije.

Pri posameznih nasvetih predlaga delegat Potokar, naj se vodstvo Zaveze obrne z utemeljeno vlogo na vse pristojne deželne šolske svete zaradi oprostitve učiteljev iz vojaške službe, ker je pomanjkanje učiteljev vedno občutnejše, kar je v veliko škodo našega šolstva in vzgoje mladine. Predsednik obljubi, da se bo to zgodilo.

S tem je bil izčrpan dnevni red in predsednik je zaključil lepo vspelo zborovanje ob 5. uri popoldne. Zahvalil se je v prvi vrsti vsem referentom za temeljita in stvarna poročila, delegaciji pa za splošno zanimanje, živo pozornost in živahno vdeležbo pri razpravah ter želi vsem storjenim sklepom najboljših in najlepših uspehov našemu šolstvu v prospeh, narodu v korist!

Poziv Narodnega sveta.

Zgodovina človeštva stoji na pragu velikih dogodkov. Tudi za prihodnost našega naroda je sedanja doba odločilna. Mi in naši otroci bomo uživali toliko svobode, kolikor si je sedaj priborimo. Sedaj je čas, da si ustvarimo srečno bodočnost za nas, ki živimo in za naše pozne rodove. Gorje, ako zamudimo te usodopolne trenutke!

Ker si je naš narod svest visokega pomena sedanjega časa, si je izbral »Narodni svet« v Ljubljani kot najvišjo stopnjo. »Narodni svet« bo skušal lajšati bre-

Da bo mogel premagati »Nar. svet« ogromno delo, ga mora podpirati ves narod moralno in gmotno. »Narodni svet« ne more pobirati davkov, pač pa je dolžnost naroda, da si sam naloži ta narodni davek. Prostovoljno naj naš narod plačuje ta davek svoji najvišji politični oblasti. Delovanje »Narodnega sveta« bo odvisno tudi od gmotnih sredstev, ki mu bodo na razpolago. Zato pozivljamo vsakogar, ki ljubi jugoslovansko domovino, da plača po svojih močeh narodni davek našemu vrhovnemu vodstvu. »Narodnemu svetu« v Ljubljani.

Pripravki se pošiljajo na naslov »Narodni svet«, Ljubljana, sprejemala pa jih bodo za naš račun drage volje tudi upravništva naših listov.

V Ljubljani, dne 21. septembra 1918.

Dr. Anton Korošec.

Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

Delovni program Zavezinega časnikarskega in književnega odseka (ČKO).

(Odobren na delegacijskem zborovanju dne 4. septembra 1918.)

Člen I.

a) ČKO kritično in iniciativno spremlja pisavo in urejevanje Zavezinih listov, ki so doslej: Učiteljski tovariš, Popotnik in Zvonček.

b) ČKO organizuje publicistično v Učiteljskem Tovarišu s stanovsko-politiškim in gospodarskim odsekom, v Popotniku pa v zvezi s pedagoško-didaktičnim in gospodarskim odsekom.

c) ČKO je v trajnem stiku z uredniki Zavezinih listov.

Člen II.

ČKO zbui zanimanje med članstvom Zaveze do sodelovanja pri Zavezinih listih in do njih razširjenja tudi v neučiteljskih krogih.

To delo se lahko vrši:

a) s propagandnimi spisi v imenovanih listih samih;

b) s propagandnimi spisi v neučiteljskih listih;

c) s priporočili razpisov nagrad za najboljše spise vsebine in tendence, ki ju obsega delokrog imenovanih listov;

d) s priporočili, katere liste naj si nabavijo dotična uredništva, da morejo iz njih črpati informativne snovi zase in za svoje bralce;

e) z zbiranjem snovi in s svojedobno izdajo obče zgodovine slovenskega šolstva in učiteljstva;

f) s pošiljanjem svojih članov, oziroma od teh nasvetovanih članov Zaveze sploh na skupščine, priredbe in razstave književnega in časnikarskega (tiskarskega) značaja;

g) z nasveti na vodstvo Učiteljske tiskarne glede na tehniško in umetniško izpopolnjevanje in dovršenje ne izdanj in izdelkov;

h) s predlogi na vodstvo, upravni odbor in delegacijo Zaveze glede imenovanj eventualno izpraznjenih uredniških mest pri Zavezinih listih.

Člen III.

a) ČKO posluje kot ocenjevalni odbor za vse spise, ki jih pridobi Zaveza potom razpisanih nagrad.

b) Pri spisih pedagoško-didaktične vsebine se vrši ocenjevanje skupno s pedagoško-didaktičnim odsekom.

Člen IV.

ČKO sme izven svojega kroga iskati sotrudnikov za izvedbo del, ki služijo idejni izgradbi naše organizacije.

Člen V.

a) ČKO ima na skrb Zavezino knjižnico in čitalnico.

b) V soglasju s pedagoško-didaktičnim odsekom poveri to oskrbovanje knjižničarju, ki ga na njegov predlog imenuje vodstvo Zaveze izmed učiteljstva, stanujočega na kraju knjižnice.

c) Knjižničar sestavi urnik in pogoje izposojevanju, oziroma čitanju knjig in časopisov. Vodstvo Zaveze potrdi urnik in pogoje.

Poslovni red Zavezinega časnikarskega in književnega odseka (ČKO).

(Odobren na delegacijskem zborovanju dne 4. septembra 1918.)

I. Namen.

Bistveno je poslovanje ČKO določeno po splošnih načelih Zavezinih pravil in njenega poslovnega reda ter z delovnim programom odseka samega.

II. Načelnik.

Načelnik sprejema in odkazuje vse spise vsem članom ČKO v pregled in presojanje. Druge dolžnosti in pravice načelnikove so določene v drugih poglavjih tega PR.